

ПЛЕВЕЛНА ФЛОРА КАЈ РАСАДОТ И РАСАДЕНИОТ ТУТУН ВО ПРИЛЕПСКИОТ ТУТУНОПРОИЗВОДЕН РЕОН

Димеска В., Стојков С
Институт за тутун - Прилеп

ВОВЕД

Тутунската култура и плевелната флора што се среќава во расадот и расадениот тутун, претставува посебна агрофитоценоза, каде културното растение се јавува како нејзин едификатор, а појавата на плевелите е условена од присуството на нивните репродуктивни органи во почвата и од дејството на човекот преку примена на агротехнички мерки (ѓубрење со арско ѓубре, полевање и др.).

Тутунот и плевелите претставуваат две важни компоненти во агрофитоценозата, што се подложени на меѓусебни влијанија, од

кои најзначајни се конкурентските односи.

Плевелите се јавуваат како конкурентни за тутунот, на водата, хранливите материји и животниот простор. Воедно тие може да претставуваат растенија - домаќини за различни патогени агенси причинители на болести и штетници, вектори на болести (1, 2, 3).

Оттаму познавањето на економски значајните плевелни видови заради нивно ефикасно сузбивање е од посебна важност за добивање на здрав, квалитетен тутун со високи приноси (4, 5, 6).

МАТЕРИЈАЛ И МЕТОД НА РАБОТА

За одредување на најчесто застапените плевелни видови кај расадот и расадениот тутун, низа години се вршени снимања на плевелната флора кај оваа култура. Вршени се посматрања со цел да се детерми-

нираат најчесто застапените плевели и да се одреди нивната бројност, густина, покровност и задржност. Испитувањата се вршени во расадот и расадениот тутун на нива, во прилепскиот тутунопроизводен реон.

РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА

Во однос на плевелните заедници кај тутунската култура, констатирано е дека во прилепскиот тутунопроизводен реон е застапена плевелната заедница *Digitalia sanguinalis* - *Portulaca oleracea* prov.

Структурата на оваа заедница и нејзиниот изглед (физиогномија) ја условуваат следниве фактори: флористичкиот состав на заедницата, бројноста на растенијата, густината, покровноста и задржноста.

Флористичкиот состав на заедницата претставува збир на видовите што се среќаваат во неа.

Под бројност на еден вид се подразбира бројот на единки од тој вид.

Густината на единките од еден вид е различна. Видовите можат да бидат распоредени погусто или поретко, собрани на едно место или расфрлени.

Покровноста претставува особина на растението да покрива извесна помала или поголема површина во фитоценозата. Покровноста е условена од големината и формата на надземните органи на плевелот, заради кое бројноста и покровноста не мора да се поклопуваат.

Задружноста или социјалноста, претставува начин на кој се распоредени меѓусебно единките од еден ист вид. Тие можат да бидат поврзани меѓу себе или да образуваат помали или поголеми групи.

Од гледна точка на конкурентските односи со тутунот, најзначајно е присуството

во леите и расадениот тутун на следниве плевелни видови: *Amaranthus retroflexus* L. (штир), *Chenopodium album* L. (лобода), *Portulaca oleracea* L. (тучница), *Solanum nigrum* L. (црн домат), *Hyosciamus niger* L. (буника), *Digitaria sanguinalis* L. (Scop) (крваво просо) и *Echinochloa crus-galli* R.S. (диво просо).

Слика 1. *Amaranthus retroflexus* L (штир)
Fig. 1. *Amaranthus retroflexus* L (*Amaranthus* pigweed)

Лободата (*Ch. album* L.) спаѓа во фамилијата *Chenopodiaceae*, род *Chenopodium*. Тоа е едногодишно растение со височина од 1 m. Стеблото има сивкасто-брашнаста боја. Долните листови често се назабени, не се многу подолги отколку широкими. Цветовите се собрани во метличести соцветија. Имаат петточлена цветна обвивка, со отворено зелена боја, долга до 2mm. Плодот е во вид на леќа со сјајна црна боја. Цвета од мај до ноември. Ова растение е индиферентно на топлина и влага, бара почва со поголема количина на азот. (Сл. 2).

Слика 2. *Chenopodium album* L (лобода)
Fig. 2. *Chenopodium album* L (Bacon weed)

Слика 3. *Portulaca oleracea* L (тучница)
Fig.3. *Portulaca oleracea* L (Purslane)

Тучницата (*P. oleracea* L.) спаѓа во фамилијата *Portulacaceae*, род *Portulaca*. Таа е едногодишно, сукулентно (месесто) растение, полеганато по површината, мазно и разгрането од основата. Листовите се лопатести до јајцевидни, цветовите се ситни, поединечни или по 2 - 3 заедно, во пазувите на листо-

вите. Венчето има 5 скоро слободни ливчиња со жолта боја. Има 12 прашници. Плодот е чушка долга околу 4 mm, што се отвора со поклопка. Тучницата е терофитно растение, што цвета од мај до октомври. Овој плевел е индиферентен спрема топлина, има мала потреба од влага, а поголема од азот. (Сл. 3).

Слика 4. *Hyoscyamus niger* L (буника)
Fig.4. *Hyoscyamus niger* L (Henbane)

Црниот домат (*S. nigrum* L.) спаѓа во фамилијата *Solanaceae*, род *Solanum*. Тоа е зелјесто, едногодишно растение, со височина на стеблото околу 10-15 cm. Бојата на стеблото е темнозелена, обично е мазна со ретки, и слаби влакненца. Листовите се ромбоидни или јајцевидни. Плодот е црна бобинка, поретко зеленкаста, или жолтеникава. Семето е бубрежесто, сплескано, со нерамна површина. Овој плевел е индиферентен спрема топлина, но има поголема потреба од влага и азот. Цвета од јуни до октомври.

Бунката (*H. niger* L.) спаѓа во фамилијата *Solanaceae*, род *Hyoscyamus*. Тоа е едно или двегодишно растение, со крупни цветови, во пазувите на горните листови. Чашката е цевчеста со 5 запци со остри врвови, венчето е во вид на свонче со 5 тапи делови. Плодот е многусемена чушка. Цвета од јуни до септември. (Сл. 4).

Слика 5. *Digitaria sanguinalis* L (Scop.)
(крваво просо)
Fig.5. *Digitaria sanguinalis* L (Scop.) (Blade of
grass)

Слика 6. *Echinochloa crus-galli* R.S (диво
просо)
Fig.6. *Echinochloa crus-galli* R.S (panic grass)

Крвавото просо (*Dig. sanguinalis* L. Scop.) спаѓа во фамилијата *Poaceae* (*gramineae*), род *Digitaria*. Тоа е едногодишно растение со повеќе стебла, ползечки или исправени, високи до 30 cm. Листовите се широки од 4 до 10mm и препокриени со ситни влакненца. На растението се јавуваат 4 до 8 класови, долги околу 7 mm. Крвавото просо е вид индиферентен на топлина.

Покажува поголема потреба за влага и азот. Цвета од јуни до септември. (Сл.5)

Дивото просо (*Ech. crus-galli* R.S.) е плевел од фамилијата *Poaceae*, род *Echinochloa* односно *Panicum*. Тоа е едногодишно растение, со височина од 30 до 100

cm. Стеблото му е исправено, или коленесто свиткано. Клавчињата му се куси, распоредени во вид на метличка, долга до 20cm. По боја можат да бидат зелени или виолетови. Листовите се широки 5-18 mm, рапави се и голи. Дивото просо е терофитно растение, индиферентно спрема топлина, со поголема потреба од влага и азот: Цвета од јуни до октомври. (Сл.6).

Со помала бројност во парцелите со тутун можат да се сретнат и плевелите: *Capsella bursa pastoris* L. (овчарска торбичка), *Heliotropium europaeum* L. (бубаќарка), *Matricaria chamomilla* L. (боливач), *Convolvulus arvensis* L. (слачец) и *Equisetum arvense* L. (раставче).

ЗАКЛУЧОК

Од извршените проучувања за плевелната флора во тутунскаа култура, може да се донесе следниов заклучок:

При одржувањето на оваа агрофитоценоза битно влијание има и човекот, како антропоген фактор.

- Тутунот и плевелите се подложени на меѓусебни влијанија од кои најзначајни се конкурентските односи.

- Структурата на агрофитоценозата и нејзиниот изглед го условуваат следниве фактори: флористички состав, бројн ост на растенијата, густина, покривност и задружност.

- Од гледна точка на конкурентски односи со тутунот, најзначајно е присуството на видовите: *Amaranthus retroflexus* L., *Chenopodium album* L., *Portulaca oleracea* L., *Hyoscyamus niger* L., *Digitaria sanguinalis* L. (Scop.) и *Echinochloa crus-galli* R.S.

ЛИТЕРАТУРА

1. Behrendt S., Hanf. M. 1979. Тревиплевели на ораничните површини. Off. Rep. Kg. Heinz Müller, Manheim.
2. Димеска В., 1982. Плевелна вегетација кај расадениот тутун во прилепскиот тутунопроизводен реон. Тутун - Tobacco, № 3-4, 43-52.
3. Димеска В., Стојков С., 1994. Possibilités de lutte chimique contre les mauvaises herbes dans les plantations de tabac. Bull. d'Information CORESTA, Zimbabwe, Harare, 9-14 oct.
4. Димеска В., Стојков С., Гвероска Б., 2001. Хербицидите - моќно оружје за борба против плевелите кај тутунот. Тутун - Tobacco, vol 51, No 1-2, стр. 24-30.
5. Којик М., Станковиќ А., Чанак М., 1972. Корови - биологија и сузбијање. СНП Нови Сад.
6. Којик М., Јањиќ В., 1994. Основи хербологије. Печати БМГ, Београд.
7. Стојанов Н., Стефанов Б., Китанов Б., 1966/67. Флора на Бугарија. Четврто преработено и дополнето издание. Доле I и II, Наука и пракса, Софија.

THE WEED FLORA IN SEEDLINGS AND TRANSPLANTED TOBACCO IN THE PRODUCING REGION OF PRILEP

Dimeska V., Stojkov S.

Tobacco Institute-Prilep

SUMMARY

-The tobacco culture and weed flora found in seedlings and in transplanted tobacco create a separate agrophytocenosis.

- Important role in maintaining of this agrophytocenosis has a man, as an anthropogenic factor.

- Tobacco and weeds are subject of mutual effects, the most important of which are the competitive relations.

-The structure of agrophytocenosis and its appearance are conditioned by the following factors: floral composition, number of plants, density, coverage and sociability.

-From the aspect of competitive relations with tobacco, the most important is the presence of the species: *Amaranthus retroflexus* L., *Chenopodium album* L., *Portulaca oleracea* L., *Hyoscyamus niger* L., *Digitaria sanguinalis* L. (Scop.) and *Echinochloa crus-galli* R.S.

Author's address:

V. Dimeska

Tobacco Institute-Prilep

Republic of Macedonia